
YA HEPİMİZ, YA HİÇBİRİMİZ

1989 yılının ilk aylarını izleyen ve yaklaşık bir buçuk yıl süren coşkulu bir sendikal haklar savaşımı sonucunda memur sendikaları kuruldu. Memur sendikaları, kısa sürede yine coşkuyla, kendi işkollarındaki memurların ancak “sembolik” denilebilecek kadarını örgütleyebildiler. Bundan sonra ise, aradan epey bir zaman geçtiği ve korku duvarı da büyük ölçüde aşıldığı halde, üye sayısı bakımından, istenen düzeye gelinemedi.

Bir işkolunda birden çok sendika zorlamalarına gidilmesi, bu durumun çeşitli nedenleri arasında kuşkusuz ki önemli bir yer tutar. Ama sendika yönetimlerinin kuruluştan sonra “makul” bir sürede “sendika hakkı için savaşım”dan “toplusözleşme hakkı için savaşım” sürecine geçiş yapmamış olmaları da kanımızca bu durumun başka bir yaşamsal nedenidir.

- *Sorun,*

Bir Hakkı Kâğıttan Yaşama Geçirme Sorunudur

Gerçekten, kuruluş sonrası dönemde sendikal haklar savaşımı adına yapılanlar, sendika hakkına yönelik yönetsel ve yargısal engelleri aşma çabalarıyla sınırlı kalmıştır. Sendika yönetimleri ve sendikalı memurlar genellikle edilgenlik içinde ve bu engellemelere karşı yürütülen hukuksal girişimlerin sonucunu bekler durumda kalmışlardır. Bu durum, memur sendikalarına ve sendikalaşmaya duyarlı memur kesimlerinin

bile, sendika dışında kalmayı, beklemeyi yeğlemeleri sonucunu doğurmuştur. Oysa sendikacı ve sendikalı memurların açıkça ve rahatlıkla sendikal etkinliklerde bulunuyor olmaları, sendika kurmanın, sendika üyesi olmanın pek bir “rizikosu” olmadığını, herkese önemli ölçüde göstermiştir. Memurların, memur sendikalarına buna karşın ve böylesine büyük bir çoğunlukla seyirci ya da ilgisiz kalmalarında ya da böyle bir görünüm sergilemelerinde, sendikal haklar savaşımında çoktandır ulaşılan “sendika hakkı” hedefinden öteye geçilememiş olması -yineleyelim ki- önemli bir etkidir. Yığınlar neredeyse, “sendika kuruldu da ne oldu?” der gibidir. Şimdiye değin onlara, memur sendikalarının, toplusözleşme hakkını kullanmanın bir aracı olabilecekleri umudunu verebilmiş olmalıydık. Toplusözleşme hakkı için kullanım değeri bulunmayan bir sendika hakkının yığınlar açısından pek anlamı olmayacağını bilinciyle, sendikal haklar savaşımının yönünü, teknik donanımımızı da yapmış olarak, iyiden iyiye toplusözleşme hakkı hedefine yöneltebilmiş olmalıydık. Üstelik sendika hakkı savaşımının olduğu gibi bunun da yasal dayanağı vardı. Çünkü ülkemizde hem “özgürlük” ve hem de “hak rejimi” salt sendika hakkı için değil, toplusözleşme hakkı için de vardı. Bu hakkı bize, ILO'nun, TBMM'nce onaylandığı için -Anayasa'ya göre- ülkemizi de bağlayan 98 Sayılı Örgütlenme ve Toplupazarlık Hakkı Sözleşmesi sağlamaktadır. Bu sözleşme, Anayasa'nın 128. Maddesindeki, memurların ekonomik ve toplumsal haklarını düzenleyen 2. Fıkrası ile, ondan kaynaklanan 657 Sayılı yasayı geçersiz kılmaktadır. Bütün sorun, bu olanağı kâğıttan yaşama geçirebilme-mizdedir.

- *Yine Sınav Günlerine Açılıyoruz...*

Bu gerçeği, ömrünü bu işe adanmışçasına, memurların sendikal haklarına eğilmeyi büyük bir kararlılıkla sürdürmekte olan değerli bilim insanlarımızdan Prof. Dr. Mesut Gülmez'in zengin içerikli yapıtında da görebiliriz.¹ Sayın Gülmez burada, “Eğer gönüllü toplupazarlık uluslararası

hukuktan doğan bir 'hak' ise, onun kullanılmasına engel olunamaz. Tersine, bu hakkın uluslararası hukukun sınırlarını belirlediği çerçevede kullanılmasını sağlamak, buna olanak veren yasal düzenlemeleri yapmak ve bu doğrultudaki uygulamalara karşı çıkmak ("çıkılmamak" olmalı F.E.) anayasal bir yükümlülüktür." demekte, sendika hakkı konusunda olduğu gibi, toplu-sözleşme hakkı için de, yasal bir hakkı fiili bir hakka dönüştürmek durumunda bulunduğumuzu; toplumsal gelişmelerin çok daha çetin savaşım gerektiren durumlarda bile savaşımı göze almaktan geçtiğini görebilecek düzeyde olan biz "beyaz yakalı" işçilere anımsatmaktadır.

Şimdiye değin bu durumun ayırında olabilir, "toplusözleşme hakkı" hedefine yaklaştıran kimi girişimlerde bulunabilirdik. Örneğin, geçtiğimiz Haziran ayında toplanan ve gündeminde 98 Sayılı Örgütlenme ve Toplu Pazarlık Hakkı Sözleşmesi bulunduğu, bu konudaki tutumuyla Türkiye yargılandığı için büyük önem taşıyan ILO Konferansı'ndan, en geniş ve en etkin bir biçimde yararlanabilirdik. Temmuz ayındaki ikinci yarıyıl maaş zamları dolayısıyla da, asıl "toplusözleşme hakkı" istemleri ve girişimleri ekseninde yurt çapında ve merkezi bir disiplin altında, sonuç getiren, çok daha etkin eylemler ortaya koyabilirdik.

Ama memur sendikalarımız, şimdi erken seçime, 1992 yılı bütçesine, yeni bir anayasa düzenlemesine gidilirken de sendikal ve mesleki alanda sınav günlerinden geçecekler.

Hiç unutulmasın ki, bu sınava kazanmanın önkoşulu, yumruğu hep birlikte bir yere vurabilecek duruma gelmiş olmaktır. Değilse, toplusözleşme ve grev haklarıyla tastamam donanmış bir sendika, daha uzun yıllar bir düş olmaktan öteye gidemeyecektir. Evet, ya hepimiz ya da hiçbirimiz!

abece, Eylül 1991. Sayı 62

¹ Prof. Dr. Mesut Gülmez. *Memurlar ve Sendikal Haklar, İmge Kitabevi 1990*